

# Elck zegg'het voorts

## Nieuwpoortse archiefkrant



Verschijnt viermaandelijks - jaargang 7 - nr. 3 - juli 2015

### Editoriaal

*Jo Ghijs werkte een beknopte geschiedenis bij van de Koninklijke Katholieke Fanfare tot op vandaag. Albert Reybrouck (+) gaf reeds een jubileumboek daarover uit in 1982, en zelfs een vervolg tot 1987. Freddy Beun noteerde het eigentijds verslag van de inhuldiging van burgemeester Frans van Baeckel te Nieuwpoort in 1869.*

*Uit het archief van Juul Filliaert (+) kon zijn kleinzoon L. Filliaert een uitvoerige bijdrage illustreren van een cultuurprestatie in 1935 door het Davidsfonds van Nieuwpoort : de opvoering van "Barababas" van Michel de Ghelderode (+). Het literair oeuvre van deze merkwaardige auteur wordt als wellicht niemand beter beheerst dan door romanist dr. Roland Beyen, Nieuwpoortenaar van geboorte! Er wordt ook uitgeweid hoe het Davidsfonds te Nieuwpoort zich moedig engageerde.*

*We zochten sporen op in het archief omtrent het ontstaan van de beiaardtoren, die verdween met de oorlog ...*

*L. Filliaert las voor ons een historische Nieuwpoortse krant uit 1909.*

*Dank zij de transcriptie van Honoré Boydens uit het archief, kunnen wij nu leren wie allemaal op de loonlijst stond van de stad halfweg de 18de eeuw. Peter Vandenabeele gebruikte het oorlogsdagboek van zijn overgrootvader, om het lot van de Nieuwpoortse burgers te omschrijven tijdens en na de diaspora.*

G. Demerre

### Geschiedenis

#### Beknopte Geschiedenis van de Koninklijke Katholieke Fanfare(1882 – 2015)



Het katholiek leven komt eind de 19de eeuw weer op gang na een periode van liberale bloei. Zo werd er eind 1879 een katholiek college opgericht en kwam er een lokaal Davidsfonds (14/10/1880). Jaak Cis werd muzikleraar en onder zijn impuls werd eerst een symfonie opgericht.

Vanaf 1879 verliep de bekende "Sint-Jansprocessie" zonder muzikale begeleiding. Op initiatief van het Davidsfonds werd een nieuwe muziekmaatschappij opgericht (1882): Fanfare van het Davidsfonds met Jaak Cis als dirigent. De eerste voorzitter was de gekende lokale katholieke politicus/provincieraadslid Adolf Kempinck. Ook pastoor J. Waffelaert (oom van de latere bisschop), Jan Snauwaert, Polydoor Rybens, Willem De Roo, Lodewijk Deseck & Jules Lescluze (gestorven als monseigneur én secretaris van de toenmalige paus) gaven ijverig financiële & logistieke steun.

De fanfare verzorgde haar eerste optreden in het openbaar met het opluisteren van de processie van H. Sacramentsdag in 1883. De eerste uitstap buiten Nieuwpoort vond plaats te Oostduinkerke.



Als blijk van dank, schonk de plaatselijke onderpastoor een vlag aan de kersverse fanfare. Vanaf 1884 kwamen de katholieken weer 42 jaar aan de macht. De kopstukken van de muziekmaatschappij bekleedden de voornaamste posten op het stadhuis, wat de fanfare enkel ten gunste kwam. Bij veel van de eerste opstappen ontstonden er opstootjes met de liberale tegenhangers, zonder al te veel erg. In 1907 waren 60 muzikanten spelend lid. Een illustre uitstap was onder meer die naar het kasteel van baron de Coninck te Merkem. De climax van de uitvoeringen in die tijd was deze van Blankenberge op de eerste zondag van september 1907. Nieuwpoort won het van de 30 deelnemende maatschappijen, voornamelijk omwille van hun opgemerkte zin voor orde & tucht. Vanaf dat jaar werd het muziekkorps ook in een passend uniform gestoken.

De eerste St.-Ceciliaviering greep plaats in 1884. Een traditie die nog steeds in ere gehouden wordt. Vroeger gebeurde dit wel met meer klank & drank! 's Morgens woonde men een plechtige mis bij ter nagedachtenis van de overleden leden, daarna een optocht door de stad, om dan vervolgens een feestmaal te verorberen: koud vlees met brood, bier, wijn en koekjes was steevast het menu.

De gevolgen van de Eerste Wereldoorlog waren zeer desastreus voor de stad Nieuwpoort. Op 23 augustus 1921 werd de fanfare heringericht met als voorzitter Thomas Van Iseghem. De repetities werden gehouden in een klas van het college onder leiding van Louis Deschieter. De eerste uitstappen gebeurden meestal in het kader van uitvaarten van Nieuwpoortse soldaten, uit vreemde kerkhoven ontgraven, die hun definitieve rustplaats kregen in hun geliefde stad. Bij gevolg genoot de fanfare veel bijval & aanzien onder de lokale bevolking. Met het KB van 28 febr. 1933 mocht de naam officieel Koninklijk heten.

In 1922 kwam Octaaf Demuyck als onderwijzer aan de gemeenteschool naar Nieuwpoort. Hij was auteur van *"De Zingende school. Methode voor notenzang."* Dit handboek werd jarenlang gebruikt in de Vlaamse muziekscholen. Hij werd tevens tot bestuurder/dirigent van de fanfare benoemd. Op 31 mei 1935 kwam hij echter plots te sterven. Nadat men de plechtige communie-viering had opgeluisterd, waar onder andere zijn eigen dochter werd gevierd, kreeg hij thuis een beroerte waardoor hij terstond overleed.

Na de oorlog kwamen *"de vette jaren"* met grootse feesten te Brugge, Roeselare en Kortrijk. Vanaf 1938 nam Gaston Bultynck de dirigeerstok in handen. Op zondag 12 januari 1936 vond het gouden jubileum plaats met een jubelmis gepaard met een feestelijk banket. Burgemeester/notaris Egide Deeren was toen voorzitter.

Toen kwam WO II: weeral ellende! Trouwe muzikant Marcel Beun kwam om in een concentratiekamp in Duitsland. Er werd een plechtige dienst voor hem opgedragen "gesponsord" door de collega-muzikanten. Henri Braet was toen de nieuwe voorzitter geworden. Het nieuwe repetitielokaal was een schoollokaal van de Zusters Arme Klaren. Vanaf 1953 werd het een bijzaal van de *"Cardijnzaal"*, alwaar men nu nog gehuisvest is.

Met de 800-jarige viering van de stad Nieuwpoort (1963) was er een prestigieuze ceremonie waarbij ook de nieuwe uniformen werden voorgesteld. In 1971 werd er voor het eerst een concert in het stadspark gegeven, wat een redelijke belangstelling mocht genieten. Tijdens de jaren '70 van de 20ste eeuw kende de fanfare een terugval mede door opkomst van de televisie én het oprukkende weekendtoerisme. Vanaf 1980 kwam er weer schot in de zaak en dat was het gevolg van de oprichting van een lokale afdeling van de muziekschool, te Nieuwpoort. Veel jonge talenten sloten zich aan en door hun degelijke opleiding steeg het spelniveau gevoelig. In 1982 vond dan de eeuwfeestviering plaats met onder meer een jubileummis in de parochiekerk en een solo-kunstconcert in het Stadspaviljoen dat druk bijgewoond werd. Zelfs de populaire chansonnier Johan Verminnen kwam optreden in feestzaal Vismijn. Toen waren François Van Nieuwenhoven voorzitter, oud-burgemeester Floribert Gheeraert & Pierre Goethals ondervoorzitters én was Gaston Bultynck nog steeds bestuurder/dirigent én dit al 44 jaar (!) lang... Het vertrouwde lokaal werd grondig opgeknapt. Toen ontstond er ook een nieuwe traditie: Het jaarlijks bezoek van.... Sinterklaas!



In die bewuste periode stopte Gaston Bultynck met dirigeren maar bleef spelend lid. Tony Osaer, lid sinds zijn jeugd én pas afgestudeerd aan het Conservatorium, werd de nieuwe dirigent. Na de *"Heksenstoet 1985"* verliet hij echter de fanfare omwille van andere muzikale (professionele) bezigheden. Jean-Pierre Vandorpe nam de dirigeerstok over en deed dit vijftien jaar lang met de nodige geestdrift. In 1992 overleed François Van Nieuwenhoven. De nieuwe voorzitter werd Werner Verhue. Ook hij bleef die functie een vijftiental jaar uitoefenen. Tij-



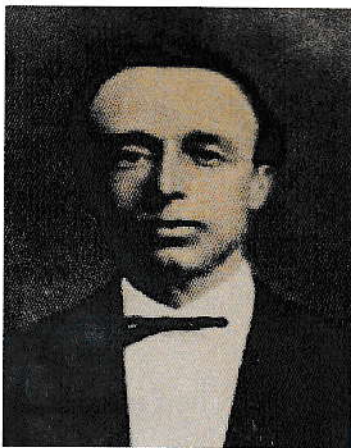
dens die periode kreeg de fanfare een meer "internationaal" elan want er werden meer buitenlandse optredens versierd. Zo was de fanfare reeds actief in onze buurlanden Frankrijk, Nederland & Duitsland.

Bij de aanvang van de 21ste eeuw werd de fanfare eerst muzikaal geleid door Patrick Mylle (2001-2006) & Geert Deledique (2006-2013). Anno 2015 is Robin Verhelst de dirigent van dienst én neemt Johan Zwaenepoel de rol van voorzitter waar. De fanfare bestaat nu uit een dertigtal leden, dikwijls aangevuld met gastmuzikanten. De laatste jaren wagen ze zich ook aan meer gedurfde projecten. In het kader van de "Herdenking van de Grote Oorlog": 2014-2018 houden ze, tijdens die 4 bewuste jaren, een jaarlijks muziektheatervoorstelling over de belevenissen te Nieuwpoort en/of van gevluchte inwoners tijdens WO I. Er werden eveneens optredens verzorgd waarbij andere muziekverenigingen deelnamen. Onlangs werd er nog een duo-concert gehouden samen met onze stadsbeiaardier Els Debevere...

J. Ghijs

## Burgemeester

### INHULDING VAN EEN NIEUWPOORTSE BURGEMEESTER IN DE 19E EEUW : FRANS VAN BAECKEL-FOQUEUR



Bij K.B. van 5 juni 1869 werd Frans Van Baeckel-Foqueur als burgemeester der " *Stad en Haven van Nieuwpoort*" benoemd.

Zoals verwacht kon men de benoeming en aanstelling van een nieuwe burgemeester niet ongemerkt laten voorbij gaan.

Hier volgt dan " *het verhaal van het feest*" zoals dit werd verzameld en uitgegeven door P.J. Kesteloot-De Man in een " *Herinneringsblaadje aan het Inhuldigungsfeest van den Heer Frans van Baeckel-*

*Foqueur als Burgemeester der Stad en Haven van Nieuwpoort*" in 1869.

Deze drukker Kesteloot is ten andere dezelfde man die in 1846 het verslag neerschreef naar aanleiding van de viering van prof. dr. Jacob-Lodewijk Kesteloot en waarvan wij in een vorige uitgave van ons blad eveneens melding deden.

Vooraf een klein beetje politieke geschiedenis.

Frans-Norbertus Van Baeckel werd op 18.10.1806 geboren te Nieuwpoort als zoon van Franciscus-Everardus, apotheker te Nieuwpoort en van Anna-Theresia Decroo. Franciscus-Everardus was reeds burgemeester geweest van Nieuwpoort, in 1820 onder het Nederlandse regime.

Frans Van Baeckel, ondertussen ook apotheker, huwde op 3 oktober 1831 met Anna Foqueur.

Hij werd op 29 oktober 1839 als gemeenteraadslid verkozen en dit in opvolging van zijn schoonvader Michiel Foqueur.

Voor de " *petite histoire*" kunnen we mededelen dat deze Michiel Foqueur, grondeigenaar en aanneemer van de werken aan de nieuwe vestingen in Nieuwpoort tijdens het Hollands Bewind, in 1836 tot burgemeester van Nieuwpoort was benoemd enkele dagen nadat hij kwam te overlijden ! Hij was reeds lid van de gemeenteraad tijdens het Hollands Bewind.

Nu terug naar Frans Van Baeckel.

Hij werd bij K.B. van 16 januari 1855 tot schepen benoemd, in opvolging van Pieter Lefevere, die sinds K.B. van 18 februari 1854 burgemeester was. Deze Pieter Lefevere heeft vervolgens op 3 november 1863 zijn ontslag aangeboden. Geboren te Westende op 20 februari 1801 werd hij in 1825 doctor in de *Genees-, Heel- en Vroedkunde aan de Hoogeschool te Gent*. Hij zou dit beroep meer dan een halve eeuw uitoefenen en werd door de bevolking zeer geprezen. Hij stierf te Nieuwpoort op 23 september 1868.

Van Baeckel werd bij elke daaropvolgende verkiezing herkozen en telkens tot schepen benoemd. Ondertussen werd Louis Meynne, " *voornaam reder ter visscherije*" burgemeester op 17 januari 1864. Hij stierf als burgemeester op 8 april 1869, oud 72 jaar en 5 maand.

Louis Meynne was evenwel een lange periode bedlegerig wegens ziekte. Gedurende deze periode verving eerste schepen Van Baeckel de zieke burgemeester. (Vandaar dat sommige bronnen vermelden dat Louis Meynne slechts burgemeester zou zijn geweest tot 1868. Dit ooggetuigenverslag spreekt dat duidelijk tegen).

Tot algemene tevredenheid van de bevolking werd Frans Van Baeckel dan ook bij K.B. dd. 5 juni 1869 tot nieuwe burgemeester benoemd.



De 7e juni bracht "den brievenpost" het staatsblad in de stad dat "het zo verlangde" koninklijk besluit behelsde, evenals de benoeming van dhr Frans De Jaegher als schepen !

Ogenblikkelijk werd deze tijding door "klokkengeluid en beiaardspel" verkondigd, en nationale vaandels wapperden aan openbare gebouwen, private huizen, op de schepen in de haven en rond de kaai en sluizen !

Reeds de dag zelf kwamen vele felicitaties binnen, inzonder van de ambtenaren, vrienden en kennissen.

Dezelfde namiddag nog kwam de Sint-Sebastiaansgilde "in corpora" haar hoofdman een huldegroet brengen en dit met "ontrold vaandel" . Dhr Roose-Vlieghe, koning, voerde eerst het woord, gevolgd door P. Kesteloot, een der jongste broers en auteur van het herinneringsblaadje.

's Avonds om 9 uur kwam het "Philharmoniek Genootschap" lieve (!) serenades brengen aan de nieuw gekozen magistraten.

En zoals het past werden alle "eer- en werkende leden" van dit genootschap door burgemeester Van Baeckel en schepen De Jaegher goed ontvangen : " de wijn werd in ruime mate voorgeschonken, heildronken, redevoeringen, de omstandigheid toegepast, voorgedragen, beantwoord en met toejuichingen en handgeklap bejegend ! "

Nog was het niet gedaan : 's anderendaags 8 juni was het de beurt aan de jonge muzikleerlingen van de staats-middelbare school, zowel als aan de leden van de "herbloeiende" Koorzang-maatschappij "de Havenzonen" om serenades te brengen aan hun "ijverige voorzitter" dhr De Jaegher. Ook zij werden gul onthaald en vergast !

En vermeldt onze auteur " de schoone en treffende woorden aan de leerende jeugd toegestuurd, moeten niet weinig indruk hebben gemaakt en den ijver doen verdubbelen!"

## De eigenlijke viering

Maar nu blijkt dat deze vieringen, in feite maar een voorproefje zijn : op voorstel van de feestcommissie wordt er beslist de eigenlijke plechtige inhuldiging van de burgemeester te laten plaatsvinden op dinsdag 29 juni, zijnde de derde dag van de Sint Janskermis. Deze huldiging zou immers perfect passen in het programma der feestelijkheden nav deze kermis !

Schijnbaar is onze auteur P. Kesteloot reeds verlekkerd op deze kermis, want hij haalt een klein gedichtje aan van Theo Van Ryswyck : "Altoos moet de boog niet spannen, eenmaal mag men d'arbeid bannen; Heden worde 't water wijn, heden zal het kermis zijn " !

Dinsdag 29 juni is dus de grote dag.

Vanaf de vroege morgen begint men met de versiering der straten, namelijk in de Marktstraat, voor het huis van Mr Van Baeckel, waar men een grote triomfboog opricht, met standbeelden, lauwertakken, bloemkransen, vlaggen en wimpels versierd.

Ook op de stadstorens, openbare gebouwen, gestichten en voorname huizen wappert de nationale vlag. En ook in de straten waar de stoet zal voorbij komen, ziet men versieringen met vlaggen van alle kleur en natiën.

Daar bovenop schijnt een heldere zon en het schoon zomerweder spoort iedereen aan nog vrolijker te zijn en om aldus marktbezoekers naar de stad te lokken en "de bevolking meer dan te verdubbelen" !

Om de dag goed in te zetten laat burgemeester Van Baeckel in het gesticht van de Zondagsschool een grote verdeling van broden houden ten voordele van de behoeftigen der stad.

Hierna volgt thans het verloop der plechtigheden.

Burgemeester Van Baeckel was om 11.00 h aangekomen te Veurne, waar hij in handen van arrondissementscommissaris Joye-Ghys de wettelijk vereiste eed heeft afgelegd.

" Ter dier gelegenheid heeft deze hoge ambtenaar, wiens genegenheid voor Nieuwpoort algemeen bekend is, ten zijnen huize een ontbijt den heer Van Baeckel aangeboden, waar ook aan deelnamen dhr M. Bieswal, volksvertegenwoordiger en de auteur van deze. Gedurende dit rijk en wel opgediend maal, wordt er eene lieve serenade gebracht"

Terug naar Nieuwpoort.

Rond 2 uur stappen, op uitnodiging van het schepencollege, vanaf het stadhuis, de gilden en verenigingen in stoet op, met ontrolde vaandels en standaarden, het spelende muziek aan het hoofd en gevolgd door de heren gemeenteraadsleden, rechter- en geestelijke overheden, en ambtenaren van alle besturen. Zij gaan tot voorbij de voormalige Duinkerkepoort alwaar de burgemeester rond 3 uur aankomt, vergezeld van dhr Bieswal, volksvertegenwoordiger en dhr Joye-Ghys, arrondissementscommissaris.

Het prachtige rytuig dat hen aanbrengt, is omringd van de brigade gendarmerie van Veurne . Deze van Nieuwpoort trekken hen tegemoet tot over de stadsgrenzen. Allen zijn te paard en in volle uitrusting.

Bij het uitstappen wordt de heer burgemeester "den welkom en heilgroet" uitgebracht opeenvolgend door de heer Gheerbrant, schepen, M. Titeca, vrederechter, de eerw. heer pastoor, dhrn De Grave, G. Desmedt, provinciale raadsleden, en verder ambtenaren, bloedverwanten en talrijke vrienden.

"Nog dreunde het vivatgeroep verder en verder voort, dewyl het muziek het vaderlands lied liet horen en de triomfklok de blijde aankomst in de stad



meldde, toen de driekleurige sluier aan den verwelkoomden Magistraat, door zijnen kleinzoon, de tienjarigen August Kempynck, in dezer voege aangeboden werd” .

De kleine Kempynck droeg hierop een klein gedicht voor , gericht aan “zijn zeer waarde en teer beminde grootvader”. Het besloot als volgt :

*“Tree’ g’rust en welgemoed in Nieuports oude stede, Ontvang den Welkomzoen van al, En van uw kleinzoon mede”*

Nadat de burgemeester – zichtbaar aangedaan – zijn kleinzoon met innige tederheid had omhelsd ,zette de stoet zich richting stadhuis, in beweging.

*“Lieve kleine maagdekens besproeiden de eerste voetstappen van de Burgemeester op stads grond met bloemen en welriekend kruid.”* Vervolgens trokken zij over de Arkevaart in de volgende orde :

1. De Trommelslagers
2. Het Philharmoniek Genootschap, marchen uitvoerende
3. Het Gild der kleine Kruisboog
4. Het Boldersgild *“Concordia”*
5. De sociëteit bolders Rhetorika
6. Het Boldersgenootschap *“Eendracht”*
7. Het kleermakers Ambacht
8. De sociëteit Bolders *“Herneming”*
9. De Koorzangmaatschappij *“de Havenzoonen”*
10. Het Boldersgild *“Bourgogne-Kruis”*
11. Het prinselijk gild van den edelen ridders *“St Sebastiaan”*
12. De koninklijke maatschappij van Rhetorika, onder kenspreuk *“Van vroescepe dinne”*

Waarop dan de ganse *“officiële”* groep volgde, zoals hierboven reeds beschreven en onder leiding van de nieuwe burgemeester.

We menen te mogen stellen dat het bolderspel te Nieuwpoort dé ontspanning bij uitstek was !

Ook hier dienen we de aandacht te trekken op het feit dat de leden van de Rhetorika –gilde aanwezig waren op deze viering. Immers heerst de mening bij sommige auteurs dat in de jaren 1860-70 *“de toneelkunst hier (in Nieuwpoort) schijnt te sluimeren, ja, bijna dood is”*. Deze bewering dient evenwel met een korreltje zout genomen te worden ! Te meer dat er blijkt dat zowel burgemeester Van Baeckel als de nieuwe schepen F. De Jaegher, medelid waren van de vereniging ! En dit in navolging van hun beide vaders ! Wel is het zo dat de leden van de Rhetorika verwachtten dat beide bestuurders van de stad door hun aanmoedigingen de jeugd zouden aanzetten om de gilde een nieuwe stimulans te geven.

Zeker de nieuwe schepen Frans De Jaegher, ge-

boren te Nieuwpoort op 7 januari 1809, was een bekend rederijker. Hij schreef verschillende toneelwerken en verdedigde de Nieuwpoortse kleuren in verschillende vreemde steden. Ook de auteur van het *“Herdenkingsblaadje”* P. Kesteloot-Deman behaalde prijzen als declamator !

Nu terug naar de eigenlijke viering.

Op de triomfpoort, opgeslagen met lauwertakken en wapperende vlaggen, op de plaats waar vroeger de Duinkerkepoort stond, las men in grote letters :

*“Leve de Burgemeester !  
Is poort en wacht nu afgebroken,  
Vandaag wordt door de werkliën,  
De vreugdevlag ten top gestoken,  
Om hulde aan U Mijnheer te biën.  
Leve Nieuport “*

Wie eveneens aldaar aanwezig moest zijn, is natuurlijk de Nieuwpoortse Reus, zonder wie geen enkel feest of kermis kon plaats vinden . Hij stond op de markt uitgestald in zijn beste kledij, en begroette de burgervader met een hartelijke dans op het gekende deuntje *“Moeder zet de pap op ’t vier, de Reuze is hier”*.

Na deze plichtvervulling trok de oude burger samen met de ganse stoet verder door de stad.

Overall stonden er plakaten opgesteld waarop de bewoners teksten aangebracht hadden, die de burgemeester begroetten of hem hun steun toezegden bij de uitoefening van zijn ambt.

Dit was onder meer het geval op de poort van de stadstoren waar de klokkenluiders een jaarschrift hadden geplaatst, of bij het Estaminet Union, op de hoek van de markt. Ook het hotel De Papegaai liet zich niet onbetuigd. Evenmin als de Ontvanger der Registratie of bakker Vlieghe, als goede buur der burgemeester !

Een speciaal moment was er evenwel toen het oudste zoontje van M. De Brauwere-Kesteloot aan de hand van zijn moeder een ruiker van rozen aanbod. En terwijl de burgemeester het knaapje bedankte, kwam een regen van bloemen , gemengd met zilveren en gouden blaadjes, neergedaald, hetwelke een engeltje op de vergaderde menigte uitstrooide !

De staak die het mechanisme van dit engeltje ondersteunde droeg het volgende gedichtje :

*“Als ‘Reusjen blij, zijn hoek verlaat, zich netjes laat versieren,  
En op zijn vlaamsch een flikker slaat, om mede feest te vieren,  
Ziet hij steeds rond, als uitgeput vraagt naar zijn ouden makker,*



*Waar is mijn lief Engeltje Schud ? Kom kinderen maak hem wakker."*

**(Belangrijk is om op te merken dat hier sprake is van een zeer oud gebruik waarbij bloemen over de voorbijtrekkende stoet of processie wordt gestrooid door een zogenaamd Engeltje. Dit gebruik zou zijn oorsprong vinden bij de paters Recolletten die vroeger een klooster hadden in de stad. Het systeem bestond er in dat vanuit het eerste verdiep van een huis, gelegen in de nabijheid van het stadhuis – toen gelegen aan de hoek van de Langestraat en Oostendestraat – een touw verbonden werd met een paal staande aan de overzijde van dit huis. Via een katrol en dit touw werd een mandje gevuld met bloemen over en weder boven de menigte getrokken en geledigd boven deze menigte. Door dit touw kon het mandje telkens opnieuw naar het kwestieuze huis getrokken worden en opnieuw gevuld voor een volgende "lading" bloemen en snippers ! Een engelfiguurtje versierde deze mand ,vandaar "Engeltje Schud" !)**

Ontbraken verder evenmin in hun felicitaties :Mevr. Wwe Kempynck, grootgrondbezitster, verder bierbrouwer en majoor van de burgerwacht A. Kempynck-Van Baeckel , dhr H. Vaillant, drukker, enz. Eindelijk aan het stadhuis aangekomen, had een openbare zitting van de gemeenteraad plaats.

Schepen Prosper Gheerbrant, opende de zitting. Daarop volgde de eedaflegging van dhr Frans De Jaegher als nieuwe schepen. Stadssecretaris De Meyer, gaf vervolgens lezing van het K.B., houdende de benoeming van dhr Van Baeckel als burgemeester , alsmede van zijn eedaflegging in handen van de heer arrondissementscommissaris te Veurne.

Na een korte redevoering door dhr Gheerbrant , verklaarde deze laatste dat dhr Van Baeckel als burgemeester der stad en haven van Nieuwpoort ingesteld was !

Hierop was het de beurt aan de burgemeester om de menigte toe te spreken. Hij eindigde met de woorden "*Vive le Roi!*"

Ook de heer Vanden Berghe, pastoor der stad, bracht hem – met heldere en vaste stem ! – de gelukwensen der geestelijkheid. Hij verwijst naar de welbekende goedwilligheid en het vreedzaam karakter van de burgemeester en ziet dat als een basis van goede verstandhouding tussen stad en kerk. En als uitdrukking van deze goodwill gaven ze elkaar de hand !

Uit het antwoord van de burgemeester op de toespraak van de pastoor blijkt duidelijk dat hij streeft naar het behoud van de eendracht die tussen de stad en de geestelijkheid heerst en dat deze zich geen zorgen hoeft te maken.

Daarna volgden nog enkele toespraken, ingezet door P. Kesteloot in zijn functie van deken-schatbewaarder van de Rhetorika-gilde en de jonge Louis Vinck, die sprak namens de "Havenzoonen". Nadat schepen De Jaegher zijn eed heeft afgelegd en secretaris De Meyer de nodige stukken heeft doen tekenen, begeeft de ganse stoet zich naar de Marktstraat naar het huis van de burgemeester, waar familie, vrienden en genodigden zeer hartelijk worden ontvangen door Mevr. Van Baeckel-Foqueur en hare dochters en waar hun een prinselijk banket te wachten staat die "*met de meeste bezorgdheid*" opgediend en aangeboden wordt. We kunnen onze lezers het menu van dit bijzonder banket natuurlijk niet onthouden

Banquet donné à l'occasion de l'installation de Monsieur

VAN BAECKEL – FOQUEUR  
Bourgmestre de la ville de Nieuport  
le 29 Juin 1869

Potage St Germain  
Turbot sauce Hollandaise  
Filet à la Française  
Poularde du Mans à la régence  
Canetons aux fines herbes  
Tête de veau en tortue  
Aspic de Saumon

-----  
Punch à la crème

-----  
Petits pois à l'Anglaise  
Poulets et Salade  
Cailles de vigne  
Buisson de Homards  
Galantine en Gelée  
Jambon d'Anvers  
Crème à la Suédoise

-----  
Pâtisserie, Glaces à la Napolitaine  
Ananas, Melons, Raisins

En dit was het dan, voor de maaltijd. Het feest was evenwel nog niet teneinde.

Terwijl iedereen zich tegoed deed aan de lekkernijen, speelden buiten de leden van het Philharmiek-Genootschap onder de grote triomfboog die was opgericht ter hoogte van het huis van de burgemeester. Deze serenades werd door de tafelgasten, zowel als door de buitenstaanders fel toegejuicht.

Aan het dessert gekomen, was natuurlijk de tijd aangebroken voor de talrijke heildronken aan de



koning en aan de burgemeester. Zo namen aldus het woord : eerst de burgemeester zelf, vervolgens dhr volksvertegenwoordiger Bieswal, vervolgens pastoor Vanden Berghe, dhr. Joye-Ghys, arrondissementcommissaris. Aansluitend daarop dhr. de Grave, provinciaal raadslid, dhr. Lecluyse, gemeenteraadslid en tenslotte dhr Gustave Desmet, provinciaal raadslid voor het kanton Veurne en voorzitter van St Cecilia te Veurne.

Terwijl na deze toespraken de gasten langzaam de banketzaal verlaten, genieten ze nog van de verlichting die enkele burens hebben aangestoken, terwijl gedurende ganse nacht de herbergen nog krioelden van vrolijke kermisgasten en feestgenoten ...

En met de auteur van het " *Herinneringsblaadje*" zeggen we :

*"Dit was het weynige 't geen wij te berichten hadden; waarmede wij alle liefhebbers verzoeken hen hier of daar aan geen strootje te willen stoten, maar luchthartig over heen stappende, te denken, dat het dwalen menscheijk is" !*

Freddy Beun

Bronnen :

- Ugent – P.Kesteloot-Deman – "Herinnerings blaadje aan het inhuldigungsfeest van den heer Frans Van Baeckel-Foqueur als Burgemeester der Stad en Haven van Nieuport "
- Roger Dansercoer – Van Vroescepe dinne – De Nieuwpoortse rederijderskamer
- VVF – afdeling Westkust – 't Zit in de familie – de afkomst van 350 burgmeesters

## Cultuur

Het terugblikken in de ruime opslagplaatsen van de geschiedenis, kan ons als lezers met een heden-daags blikveld met zintuigen vol verwondering, wat achteloos achterlaten. Grote en kleine geschiedenissen, bevolkt door grote en kleine hoofdrolspelers, kunnen ons vandaag doen glimlachen, raken gevoelige snaren of doen ons versteld staan wanneer we inhoud, vorm en taal als een historische synthese de herinnering laten bevruchten. In een tweetal bijdragen - twee historische momentopnames uit het rijk gevulde culturele leven in Nieuwpoort – 1935 en 1905 - wens ik de lezer binnen te leiden in een soms vergeten tijd waarin cultuur en organisatie een organisch geheel vormden, een enthousiast huwelijk waar de meerwaardezoeker van een ver verleden de hoofdrol mocht spelen.

## BARABBAS

### Openluchtvoering van zondag 11 augustus 1935

De Nieuwpoortse afdeling van het Davidsfonds werd op zondag 24 oktober 1880 – nu reeds 135 jaar terug! - boven de doopvont gehouden. De eerste voorzitter Willem de Roo, die vier jaar later de burgemeesterssjeerp mocht omgorden, had een gedreven bestuur van notabelen en geestelijken bij elkaar gepraat om in het IJzerstadije strikt georganiseerde en wel geplande stappen te ondernemen om de werking van het liberaal gezinde Willemsfonds van antwoord te dienen. Voordrachten, muziekavonden, toneelvoorstellingen, een bibliotheek en een wellicht te luidruchtige fanfare werden de organisatorische vaandeldragers om de Davidsfondsluize 'Godsdienst, Taal, Vaderland' in concrete daden om te zetten naar de harten van de Nieuwpoortse bevolking. Samen met het pas opgerichte St.-Bernarduscollege (1879) werden plannen gesmeed om niet alleen het culturele centrum te veroveren, maar ook in de nabije toekomst de plaatselijke politieke macht te veroveren. ( wat concreet in 1884 ook gebeurde) Het oude verslagboek van de afdeling, met terugwerkende tijd neergepend door culturele duizendpoot Roeland van de Castele, en in een niet zo ver verleden dankzij Paul Bourgois gered uit de vergetelheid, vertelt ons in een keurige kalligrafie de grootsheid van een afdeling, de gedrevenheid van lokale spelers die op de oevers van de eigen overtuiging de ideologie van een culturele werking hoog hielden. Het werk van deze noeste cultuurwerkers werd in de zomer van 1914 voorgoed gebroken. De idealen geknakt op het ritme van de mokerslagen van een losgeslagen apocalyptische oorlogsgod.

Na de Eerste Wereldoorlog stonden kleinschalige trekjes een spoedige wederopstanding van de afdeling in de weg. Pas in 1928 kon, dankzij de bemiddeling van de toenmalige principaal van het college Jozef Vanden Abeele, de werking worden hervat. De opgestelde standregels – zeg maar het interne huishoudelijke reglement- bekrachtigd op de stichtingsvergadering van maandag 6 februari 1928, brachten de opdracht van de afdeling gedetailleerd in kaart. Twee activiteiten kregen een aparte vermelding: de jaarlijkse hoogmis voor de overleden leden en de traditionele 11 juliviering. Kort na de oorlog had men in Nieuwpoort reeds Guldensporenvieringen georganiseerd. Een lokaal comité probeerde ieder jaar opnieuw het stadsbestuur te overtuigen om mee op de organisatorische kar te springen om op Vlaanderens hoogdag een evenement te organiseren. Meestal werd een ideologisch spelletje gespeeld en kwam het nooit tot



een volwaardig feest. Een betoging, een fakkeltocht, een spreker en een oproep om de stad te bevlagen waren meestal de ingrediënten van een jaarlijks terugkerende vaudeville. De eisen van het organiserende comité werden door het stadsbestuur nooit ingewilligd: de vraag om op die dag de leerlingen een vrije dag te geven en de vraag om alle officiële gebouwen met het leeuwenvaandel te bevlagen werden met een negatief antwoord teruggekaatst. Het stadsbestuur vroeg immers steevast dat alle bestuursleden van het Davidsfonds ook een algemene bevlaging zouden propageren op de nationale feestdag van 21 juli. Ieder jaar opnieuw dus een rondje gemeentelijk pesten!

Het Davidsfonds probeerde deze wat romantische traditie opnieuw in eer te herstellen. Men zocht en vond toenadering met andere verenigingen en in 1930 werd naast de eigen 11 juliviering ook meegevierd met de Vlaamsche Meisjeskring, de Vlaamsche Oudstrijdersbond, het Katholiek Vlaamsch Nationaal Verbond, de Vlaamsche Toeristenbond, de Vlaamsche Studiekring van de Boerenjeugd, de Jeugdkring, de Toneelkring H. Germana, de St.-Bernardusgilde en de Toneelkring V.O.S. Letterkundige Wies Moens sprak de feestrede uit op de 'Gezelle-Verriest-Rodenbach' avond. Het organisatorische huwelijk met andere partners kreeg de komende jaren echter geen navolging. Het Davidsfonds plooidde terug op de eigen werking. Na een succesvolle filmavond in 1933 – met o.a. de Vlaamsche Koppenfilm – kon het bestuur in 1934 geen Guldensporenviering op poten zetten. Toen in de herfstmaanden van 1934 druk werd vergaderd om een volwaardig programma samen te stellen voor het seizoen 1934-1935 werd met groot enthousiasme nagepraat over een prachtig openluchtspektakel opgevoerd op de markt van Veurne waar pater Jozef Boon met heel veel succes 'Judas' van Cyriel Verschaeve en 'Jeremias' van Stefan Zweig aan het publiek van de Westhoek had voorgesteld. Kon zoiets niet in Nieuwpoort gerealiseerd worden? Onze grote markt zou met de stadshalle, het stadhuis en de kerkgebouwen een uitgelezen decor kunnen vormen om dergelijk spektakel op te voeren. Op de bestuursvergadering van 24 juni 1935 kreeg Juul Filliaert, de secretaris van de Nieuwpoortse afdeling, de opdracht contact op te nemen met pater Boon.

Pater Jozef Boon (1900-1956), pater redemptorist, schrijver van toneelstukken, spreekkoren en verhalen, was de jongere broer van Jan Boon, journalist en later directeur-generaal van het N.I.R., de voorloper van de VRT. Jan Boon stond mee aan de wieg van het Vlaamsch Volkstoneel, een rondreizend theatergezelschap dat in 1920 opgericht werd door Dr. Jan Oscar de Gruyter. Onder invloed van

de Nederlandse regisseur Johan de Meester werd een nieuwe theatertaal ontwikkeld die in Vlaanderen in stijl en uitvoering een modernistische en avant-gardische stroming inluide. Het Vlaamsche Volkstoneel mocht tijdens het interbellum rekenen op nationale en internationale erkenning. Optredens in Nederland en Frankrijk versterkten hun reputatie. Na interne tegenstellingen hield het Vlaamsche Volkstoneel in 1932 op te bestaan.

De briefwisseling tussen Jozef Boon en Juul Filliaert werd vanaf 25 juni een haast dagelijkse bekommernis om in een mum van tijd een groot spektakel op poten te zetten. Boon stelde onmiddellijk voor om 'Barabbas', het gewijde treurspel van Michel de Ghelderode, in open lucht op te voeren. Het stuk van de Ghelderode had sinds zijn eerste opvoeringen een sterke reputatie opgebouwd. De Brusselse Franstalige schrijver Michel de Ghelderode (1898-1962) was een veelschrijver die de controverse in zijn werk niet schuwde. In zijn toneelstukken, verhalen, poppenspelen en kunstkritieken baadde zijn pen in een veelal groteske, volkse en kleurrijke stijl waarbij de macabere fantasie de eeuwige strijd tussen leven en dood markeerde. Vanaf 1925 werden de toneelstukken van de Ghelderode, veelal vertaald door Jan Boon, een vaste waarde in het gewaardeerde repertorium van het Vlaamsche Volkstoneel.



Michel de Ghelderode

Op verzoek van Jan Boon en Johan de Meester had Michel de Ghelderode in 1928 'Barabbas' geschreven. De Ghelderode verzamelde in het stuk al zijn typische literaire ingrediënten en confronteerde het publiek met een passiespel waar niet de lijdende Christus maar de moordenaar Barabbas centraal stond. Het onconventionele uitgangspunt en de modernistische omkadering – belichting, decor, kleurgebruik, opstelling, regie en kledij – zorgden vanaf de première op 4 maart 1929 voor een gesmaakt gevecht tussen pro's en contra's. Het stuk werd hetzelfde jaar met succes opgevoerd in Brussel, Antwerpen en Gent. De voorstanders van het traditionele theaterleven hadden moeite met de invalshoek en associeerden het fenomeen van massaspel en spreekkoor nog steeds met de socialistische beweging. De positieve en negatieve



reacties van toneelcritici en schrijvers werden een haast rituele bezigheid, verspreid over de kolommen van een grote verzameling Vlaamse kranten. In een eerste schrijven aan pater Boon had Filliaert voorgesteld om alle onkosten en de eventuele winsten op rekening te plaatsen van de pater redemptorist uit Essen. Het antwoord van de pater kaatste het schrijven uit Nieuwpoort onmiddellijk terug. Na twee succesvolle opvoeringen van Barabbas, o.a. in het Redemptoristencollege van Essen op Pinkstermaandag 1935, was hij bereid het massaspektakel op te voeren op de markt van Nieuwpoort. De vooropgestelde voorwaarden werden echter omgekeerd: de onkosten en de risico's moesten door de inrichters worden gedragen. In Veurne had hij immers nog 1000 frank uit eigen beurs moeten bijleggen. De eventuele winsten mochten dan weer op rekening komen van de inrichters. De pater vroeg daarenboven 3000 frank voor het werk en de uitvoering van de studenten uit Essen. Boon merkte hierbij schamper op dat hij zeker niet duurder is dan een *'straatkeerder'*. De inrichters moesten ook zorgen voor logies en eten voor de studenten-opvoerders.

De pater gaf reeds enkele praktische overwegingen mee met zijn correspondent. Kaarten moesten te koop worden aangeboden aan 10, 7 en 5 frank. Kaarten van 3 frank waren uit den boze want *'het volk zou er niet op af komen'*. Na het overlopen van een mogelijke opvoeringsdatum – tussen 21 juli en 15 augustus – met een duidelijk verzoek om geen opvoering te voorzien rond de periode van Veurne Kermis, want de inwoners van Veurne hadden dan immers geen centen meer - besloot Boon met een dringende oproep om zo spoedig mogelijk alles vast te leggen.

Enkele dagen later gaf een bestuursvergadering van het Davidsfonds groen licht om op de voorwaarden van Boon in te gaan en onmiddellijk praktische besprekingen aan te knopen voor een opvoering op zondag 11 augustus 1935. Filliaert nodigde Boon uit om in Nieuwpoort alles verder te bespreken. Op 11 juli werd de pater door de secretaris afgehaald aan het station van Nieuwpoort. De eerste besprekingen werden ten huize Filliaert in de Kokstraat afgerond. Boon offerde onmiddellijk om een *'houtkoopman'* te contacteren voor het gebruik van planken, bestemd voor een uitgebreid decorverhoog. Een bierbrouwer kon dan weer zorgen voor honderden houten tonnen om het geheel van podia te ondersteunen. Het gesprek ging 's avonds verder in de studiekamer van Filliaert. Wat met de belichting van het geheel? Zijn er grote lichten aanwezig en wat is het voltage van de elektrische leidingen? Is het mogelijk om de vensters van het college, stadhuis en stadshalle te integreren in

het decor? Zijn er kostuums aanwezig? Kunnen leerlingen van het plaatselijke college toegevoegd worden aan de spelers uit Essen? Beide heren raakten het er in de late uurtjes over eens dat het een organisatorisch huzarenstukje zou worden om het vooropgestelde geheel klaar te stomen in één maand. De volgende namiddag werd in het college een extra bestuursvergadering georganiseerd om de gemaakte afspraken te officialiseren. Het bestuur kon na een grondige bespreking volgende besluiten formuleren: de opvoering zou inderdaad plaatsvinden op 11 augustus, 2000 frank ereloon voor pater Boon, onkosten voor de inrichters, kaarten te verkopen aan 10, 7 en 5 frank, (de leden van het Davidsfonds kunnen met hun lidkaart een rang opschuiven). Afgesproken werd om de eventuele winst te laten aan pater Boon, een duidelijk compromis om zijn verminderde ereloon te compenseren.

In het archief van het Nieuwpoortse Davidsfonds vinden we nu heel gedetailleerd hoe de voorbereidingen werden georganiseerd. Een drukke brievencorrespondentie, telefoonverkeer en bijna dagelijkse vergaderingen moesten alle praktische aspecten ten gronde voorbereiden. Zo'n 100 verenigingen - Nieuwpoort en omstreken – kregen een brief toegestuurd met de vraag om zeker de datum van de opvoering vrij te houden en binnen de structuur van de vereniging propaganda te maken voor het komende spektakel. Om een financieel draagvlak te creëren werden ook tal van bedrijven aangeschreven om fondsen vrij te maken en in te tekenen in een programmaboekje ( 500 frank voor een volledige pagina en 300 frank voor een halve pagina – de prijzen werden later wat aangepast! ). Toen deze oproep niet het gewenste resultaat bracht werd de steun ingeroepen van Frans Van Cauwelaert en Gustaaf Sap, toen twee voor-  
aanstaande katholieke politieke leiders. Hun naam moest de twijfelaars over de streep halen. Ook het Nieuwpoortse Stadsbestuur werd bij de voorbereiding betrokken. De inrichters vroegen in de stad op 11 augustus een aangepaste verkeerscirculatie ( de Willem de Roolaan, Marktstraat, Recollettenstraat moesten vrijgehouden worden voor auto's en autobussen). Daarenboven vroeg men aan het stadsbestuur om de kosten voor de grootse belichting op zich te nemen. Een bijeenkomst van het schepencollege op 24 juli zette het licht op groen voor de manifestatie. Een schrijven werd gericht aan 'Het Beheer der Belgische Spoorwegen' om een verminderd tarief te bekomen voor de studenten-spelers uit Essen, alsook om de laatste trein pas om 22 u. 30 i.p.v. 21 u. 45 vanuit Nieuwpoort te laten vertrekken. Op 7 augustus berichtte het bestuur van de spoorwegen dat een 'reductie' kon



bekomen worden van 25% als men een weekend-ticket kocht en dat 's avonds laat een extra trein zou ingelegd worden.

In de lokale en nationale pers werd de opvoering van Barabbas kolommenlang breedvoerig uitgesmeerd. De voor- en tegenstanders kregen een podium om het stuk van de Ghelderode kritisch te belichten, op te hemelen of neer te sabelen. Op 1 augustus berichtte De Standaard uitvoerig over het Nieuwpoortse initiatief:

*... 'Door de zorgen van de plaatselijke afdeling van het Davidsfonds wordt dit grootsch opzetten uitvoer gebracht. Het kan niet verheeld worden dat het een gewaagd stuk is, maar die durf begeestering en instemming verwekt. Het is dan ook niet te betwijfelen dat alle Vlaamsche kunstminnaars, deze eenig-geboden gelegenheid om een kunstprestatie van bedeed en belang te bewonderen niet zullen nalaten dit opzet te steunen. Te Nieuwpoort zou het op Zondag 11 Oogst moeten breulen van Vlamingen uit den Westhoek, uit Veurne-Ambacht, uit Noord- en Midden Vlaanderen, en ja, uit de meer afgelegen Vlaamsche gouwen. Vele Vlamingen uit het Binnenland zullen rond dit tijdstip hun verlof doorbrengen langsheen de kust. Hier wordt hen nu de gelegenheid voorgeschoteld om midden hun rustig verlof een kunstuiting bij te wonen en te steunen, die ze misschien nergens meer zullen aantreffen'....*

Niets werd nu nog aan het toeval overgelaten. De propagandamolen zorgde ervoor dat de opvoering van 11 augustus in het nieuws bleef. Dagelijks werden persartikels verspreid om het geheel te promoten. Zo'n 300 grote affiches - met een mooie veelkleurige moderne vormgeving - werden in het Vlaamse land verspreid en plaatsten het Nieuwpoortse initiatief op de culturele kaart van Vlaanderen.

Op het pleintje voor de stadshalle rees een machtig decor op, waarop de spelers en zangkoren op verschillende hoogtes en afstanden de woorden van de Ghelderode konden declameren. De vaten en tonnen van brouwer Druwé ondersteunden het geheel. Pater Boon had 54 studenten uit Essen meegebracht. Daarnaast waren nog eens een 200 tal figuranten gerekruteerd uit Nieuwpoortse verenigingen van de partij. De zusters van de Arme Klaren en het Stella Maris hadden - zonder kosten - de kostuums voorzien! De meisjes van de Kajoters hadden een week lang inspanningen gedaan om de voorverkoop van de kaarten te organiseren. Van zaterdag 10 augustus tot maandag 12 augustus verbleven de Antwerpse studenten in de kamers van het college. Het drukwerk - affiches, toegangskarten, programmaboekjes... - werd verzorgd door de 3 Nieuwpoortse drukkers: Dumon,

Markey en Lammen-Vandenbriele. Twee collega's van pater Boon, pater Berghs en pater Van Biesen waren verantwoordelijk voor de regie van de massascènes en het slagwerk van de studentenfanfare. Priester-leraar Mayens van het college zorgde dan weer voor de figuratie en de zangpartijen.

Op zondag 11 augustus was het marktplein van Nieuwpoort eventjes het centrum van het culturele leven in de Westhoek. Reeds in de voormiddag brachten trein, tram, auto en autobus de mensen vanuit het binnenland naar het IJzerstadsje. De terrasjes liepen vol, de restaurants deden gouden zaken en in de binnenstad werd het al heel vlug in de namiddag een drukte van jewelste. Onder een prachtig zomerzonnetje liep het marktplein vol. Goed 1200 toeschouwers zochten een plaatsje en keken reeds vol verwondering naar alle decorelementen die straks de spreekkoren galmend zouden omarmen. In de menigte, met blijkbaar vooral veel 'vreemdelingen', ontwaarde men de silhouetten van de schrijvers Felix Timmermans en August Vermeylen. Om 19u10 startte de opvoering. De gekende toondichter Arthur Meulemans leidde breed molenwiekend de aangepaste muzikale omkadering. Met een wervelende geestdrift speelden de studenten uit Essen en de vele figuranten de ziel uit het lijf. Het enthousiasme was blijkbaar zo groot dat de spelers ook achter de schermen in de bovenzaal van de stadshalle hun rol bleven spelen. De aangepaste verlichting liet het geheel in een haast mysterieuze sfeer ademen. Toen het toneel verstomde brak een luid applaus los.

De inrichters konden nu samen met de realisator een balans opmaken. Pater Boon verwoordde het zo: 'De roep is over Vlaanderen dat Nieuwpoort werkelijk iets groots was'. Eind augustus werd ook de boekhouding afgesloten. De totale onkosten bedroegen 11 077,50 frank. De inkomsten bedroegen 9106 frank. Er bleef dus ene tekort van 1971,50 frank. Hierbij moet alvast gemeld worden dat de Stad Nieuwpoort de beloofde elektriciteitskosten nog niet betaald had. De definitieve afrekening zal later nog voor wat onenigheid zorgen tussen het Nieuwpoortse Davidsfonds en pater Boon. Toen de pater dan toch 3000 frank eiste als ereloon werd de briefwisseling wat minder vriendelijk. In één van zijn laatste brieven schreef Filliaert voor de afdeling een conclusie neer.





Hij meldde pater Boon: 'Ja de roep is er dat het iets grootsch is geweest te Nieuwpoort, maar 't is een les geweest: want openluchtvertooningen loopen te hoog in de kosten. Dat kan maar gebeuren in grote steden, waar u minstens een gehoor van 2500 man kunt rekenen.'

De opvoering van Barabbas bracht in Nieuwpoort wellicht voor het eerst het werk van Michel de Ghelderode op het voorplan. Daarenboven zal het wellicht ook voor het eerst geweest zijn dat een moderne toneelopvoering aan het Nieuwpoortse publiek werd voorgesteld. Precies daarom mag deze opvoering, straks precies 80 jaar geleden niet vergeten worden. Een brokje cultureel erfgoed.

L. Filliaert

## Naschrift



*A l'honneur de Michel de Ghelderode  
et de son "père" Pierre Breughel,  
l'aime et le monde et l'œuvre.  
C'est toujours, monde et œuvre,  
esprit de grande et de l'œuvre  
ce portrait d'un auteur et de l'œuvre  
Pierre Breughel  
Roland Beyen  
Calmichevost 1991*

Deze bijdrage wens ik nederig op te dragen aan de Heer Roland Beyen. Geboren in Nieuwpoort op 13 januari 1935 in een gezin waar generaties lang het vissersbestaan het levensritme bepaalde. Na zijn humaniorastudies in de colleges van Nieuwpoort en Oostende belandde hij in het seminarie van Brugge. Zijn studie in Leuven luidde het afscheid in van zijn seminarieopleiding. In 1959 studeerde hij af als licentiaat Romaanse filologie. Naast zijn werk als leerkracht bestudeerde hij op een haast obsessieve wijze de Frans-Belgische letterkunde. Toen hij in Schaarbeek de weduwe van Michel de Ghelderode leerde kennen stootte hij er in zijn nachtelijke zoektochten op tal van documenten, brieven en archiefstukken die een totaal nieuw beeld brachten van de toen wat vergeten Franstalige schrijver. Het werd de start van een ongekennde en meermaals bekroonde studiereis om de figuur en het werk van de Ghelderode te doorgronden en te documenteren. Hij schreef baanbrekende biografische werken over het leven en het werk van de Ghelderode. Sinds 1991 verzorgde hij tevens de uitgave van de correspondentie van deze schrijver. Op basis van zijn minutieuze studiewerk werd Roland Beyen in

1994 als eerste Vlaming verkozen in de Académie Royale de Langue et de Littérature Française de Belgique. Werd in 1967 tot assistent benoemd en promoveerde een jaar later tot doctor met een baanbrekende studie over Michel de Ghelderode. Beyen werd in 1970 hoogleraar aan de Universiteit van Leuven. In 1974 gewoon hoogleraar. Emeritaat in 2000.

In de pers wordt Roland Beyen soms de 'Paus van de Ghelderodianen' genoemd. Zowel nationaal als internationaal wordt hij geroemd om zijn monumentale studies over Michel de Ghelderode. Eerder dit jaar vierde hij zijn 80ste verjaardag. 80 jaar terug werd op de markt van Nieuwpoort Barabbas opgevoerd. Kan dit wel een toeval zijn? Misschien kwamen de ouders van Roland Beyen op die zonnige zomerdag even kijken naar de opvoering van Barabbas? Misschien werd de bijna 7 maanden oude baby 'besmet' door de klanken en de gezangen op het Nieuwpoortse marktplein. Misschien weerklonken de woorden van Michel de Ghelderode als een verdrongen moedertaal in de oren van de baby. Een edele gedachte. Een niet te verloochenen mystieke voetnoot in dat rijke gevulde leven van onze geroemde oud-Nieuwpoortenaar.

## Monument

### OPRICHTING VAN DE BEIAARDTOREN 1539-1542

Wanneer men de dubbels van de kerkrekeningen, die in het Nieuwpoorts Oud Archief onder nr. 3165 te vinden zijn, doorneemt, komt men erachter welke diverse personen betrokken waren bij de oprichting van de nieuwe stadstoren.

De werkzaamheden hebben een aanvang genomen in de zomer van 1539. Gauweyn Waels en Adriaen vanden Clichtove kregen het groen licht van de magistraat te Nieuwpoort, op 24 juli 1539, om uit te zien naar de levering van kalk, voor de bouwwerkzaamheden.

*"Ghereyst by Gauweyn waels ende Adriaen vanden Clichtove by consente vander wet den XXVIII in hoymaendt 1539 als tfondement vanden torre gheoctroyeert was te maecken omme calck te coopen voor hemlieder moyte ende aerbeyt."* folio 27 recto

Er was al bepaald waar de toren moest komen, want het was nodig om enkele graven op het kerkhof te verplaatsen.

*"France Waelwens vande doode lichamen tontgraven ende in andre plaetsen te legghen."* f 34 v°



Men had uiteraard gerief nodig voor het graafwerk. Er waren problemen met het grondwater en een grote hoeveelheid zand moest getransporteerd worden.

*“Denselven (Jacop de Smit) voor IX yssers spaen van elastick X schellen pars. omme te delven het fundament vande torre.” f 26 r°*

*“Voor vier ghezellen die by nachte vutgheslegghen hebben twaetre vanden fondemente vande torre voor twee nachten.” f 35 v°*

*“... omme carreman voor VI dn (dagen) zyn derder (driewielkar ?) met drie paerden ghewrocht thebbene up het kerckhof omme het zand wech te voeren commende vuten fundament vande torre.” f 33 v°*

Vanaf folio 64 tot 76 en vanaf 86 tot 91 kan men uitvoerig de afrekeningen vinden van betalingen aan de werklieden.

*“Ander vutgheven, ende betalinghe ghedaen van dachueren byde temmerlieden maetsers ende dienders int werck vande torre dezer kerck. De werken incommende smaendaachs den XXe in hoymaendt XVc XXXIX ghevrocht byde maetsers temmerlieden dienders en andre omme te breken het partail van dekercke ende fondatie vande torre te beghinnen ...” f 30 v°*

De grote opdracht werd toevertrouwd aan uppermaetsenaere Jan vanden Broucke. De burgemeester vanden courpse nodigde hem daarom uit in *“De Rode Hoed”* : een zaak gelegen aan de oostzijde van het Marktplaatsje tegenover het belfort. In Gent ging die burgemeester op zoek om advies in te winnen bij meester Lievin, een steenhouwer. Ook die onkosten komen in de rekeningen voor.

*“De weerdinne in den roonhoet van verteerde costen ghedaen by meestre Jan de broucke deerste avent als hy cam omme te wercken.” f 23 v°*

*“... omme meestre lieven den steenauwere woneende te Ghent te betaelen voor zyn salaris van tadvys dat hy gaf ter cause van de arduen steens te coopen.” f 23 v°*

*“Item den burchmre vanden courpse voor den ghelach dat hy betaelde daer den voorn Mr Lievin present was binnen der stede van ghendt daer zy spraken vanden arduen steen te coopen ...” f 23 v°*

Meester vanden Broucke ging derhalve eerst op verkenning naar Henegouwen om blauwe steen te kiezen. Nadien waren er planken nodig om de modellen op te tekenen voor de steenkappers. De productie duurde uiteraard een zekere tijd voor

aleer dat kon geleverd worden. Het transport was omslachtig. Eerst te water via de waterlopen tot aan de kaai, en dan met kruiwagens naar de bouwplaats toe.

Er waren vanzelfsprekend ook bakstenen nodig, die niet van zover moesten worden aangevoerd.

*“..vutgheven ende betalinghe ghedaen ter cause van voyagen ghedaen by meestr Jan vanden broucke omme de blaeuwe steens te coopen. Den voors meestre Jan vanden Broucke uppermaetsenaere vanden wercke vanden torre dese kercke van dat hy gereyst heeft by laste vander wet naer tlandt van henegauwe omme te vernemen ende besoucken naer den beste blauwe sarcine steens omm te bezyghen int werck vanden voors torre ende gevachiert XIII daeghen beghinnende den VII in decembre 1539 te XXIII par sds (sdaegs).” f 29 r°*

*“Clays de vriendt voor een wageschot ende zagghers van tselve wagheschot ghezaecht thebben omme barders te maecken daermen den blauwen steens naer hauwen moste.” f 25 r°*

*“Jan Mergot voor L voetten barte omme taefels te maecken daer meestre Jan vande broucke syn patroens op maecte ende schreef .” f 26 v°*

*“Michiel blanckaert smet voor twee hameren omme den pierdegreen (pierre de grès) mede te hauwen ende reeden.” f 25 r°*

*“... ende betalinghe die der up ghedaen es den voors Seronimus nopere ...metgaers de vracht vanden scippers die dieselve steenen ghebrocht hebben alst blyck upde guiten ende brieven die de scippers ghebrocht hebben ...voors ter somme van XIIc p(ars)...” f 29 r°*

*“De cordewaghencruders vande caye van XIc ende L pierdegreys ghebrochts thebben van vuter noortpoorte op kerckhof deser stede te VII s elc hondert by voorwaerde .” f 31 r°*

*“Joos vander moere ende Jacop vynck vande voorn XII last steenen te bringhen met heurlieder waghens van het slachvelt (overslag ?) tot op het kerckhof.” f 29 r°*

Waar heeft meester vanden Broucke zijn inspiratie gehaald ?

Daarvoor trok hij naar Rijsel om de toren bij de kerk van St.-Etienne te monstere. Deze kerk bestaat niet meer, want in 1793 werd ze verwoest in de tijd van de Franse Revolutie tijdens het beleg door de Oostenrijkse troepen !

*“Den Xe in meye byden selven Me Jan de broucken ghereyst thebben naer Seronimus nopere ende naer Rysele omme te gaen besien den torre van Ste Steven ende daernaer zyn concept te nemen ende*



*wercken ende heeft ghevanchiert VI dn (dagen) te XXVIII sh sds.*" f 29 r°

Tussen juli 1539 en februari 1541 werd de financiering door de magistraat van Nieuwpoort in handen gegeven van Jan Franciscus Monier, priester, met toezicht van de vier kerkmeesters. Dat was niet de pastoor van de O.-L.-Vrouwparochie, want dat was toen Maarten Praet tot 1540 en nadien Joannes Themseke. Voor een deel was daar wel een capeleen bij betrokken: Joannes Mercelles of zoals uit de rekeningen blijkt Jan Marchelis.

*"Jan Franc monier pbr als ghecommiteert synde by mynheeren vander wet ter erectie vande nyeuwen torre dien men maect an de kercke van deser stede van Nieupoort. Ende dit over eenen termyn van XVIII maenden beghinnende den XXe in hoymaent 1539 ende expireerende den eersten in sporcke 15c eenenveertich ende als doen waeren kerckmrs Iggerrick gheertsse, gauweyn waels, Vincent de la poorte ende Cornelis Adaems."* f 55 r°



In een eenvoudige geschiedschrijving van Nieuwpoort, leest men gebruikelijk dat de kerk gebouwd werd met een deel van de 'tienden haring' die in het ancien regime werden uitgekeerd. Mathias Reynoudt noteerde dat in 1680. Die 'tienden' werden traditioneel verdeeld in drie delen: een derde voor de 'armen', een derde voor de 'bedienaar van de kerk' en een derde voor het 'kerkbestuur'.

Uit de kerkrekeningen blijkt nu echter, dat het stadsbestuur weliswaar de opdracht gaf, maar dat de financiering los stond van die 'tienden'.

Bij de bouw van de toren kwamen de fondsen uit andere bronnen.

Daar was in de eerste plaats 'devotiegeld' van poorters, blijkbaar op vrijwillige basis. Niet iedereen betaalde en de sommen verminderden met de tijd.

Er werd een 'zestiende' penning geïnd op erfelijke renten verkocht door de kerkmeesters. Deze laatste leenden blijkbaar geld en een zestiende op de rente

moest worden afgedragen. Deze rekenkunde kan vreemd lijken, maar 1 pond was 20 schellen of 240 penning. Een zestiende deel op een pond was dus wel een rond bedrag van 15 pennen of 1 s 3 p.

Sommige boeten die door de magistraat werden opgelegd gingen naar de bouw van de toren.

Wanneer er "recht op issuwe" moest betaald worden, ging een tiende van dat bedrag naar de toren.

De issuwe die betaald moest worden, was 10 procent op de waarde van je bezit, wanneer men verhuisde of wanneer iemand overleed.

En ook de stuerlieden werden uitgenodigd een bedrag af te dragen.

1 "Eerst ontfanck van devotiegheelt ghegheven by diweersche personen wonende inde noordstrate, Mandemakerstrate, Marktstrate ende cranestrade, sinte Mariastrate, Hanghewaertstrate, Merct ende tpotterstraetkin ..." f 55 r°

2 "Ander ontfanck ter cause van eene lyfrente den penningh zestien vercocht by de voornoemde kerckmeesters by consente alsvooren geassigneert up tdisch landt vander Nyeupoort ..." f 80 r°

3 "Ander ontfanck van boeten de welcke diweersche poorters gheordonnert zyn gheweest ende der an ghecondemneert by de wet te gheven ten profyfte van de voors toren ..." f 59 v°

4 "Ander ontfanck van issuwe ende Xe penninghen ghegeven by diweersche aeldynghers [erfgenaemen] ende dat by ordonnantie van de wet ten profyfte vande voors torre ..." f 60 v°

5 "Vander ontfanck ter cause van harync commands by ghifte van dwersche stuerlieden ten profyfte vande voors torre..." f 60 r°

Er was nog veel materiaal nodig voor de afwerking van de toren. Er waren bakstenen nodig en andere gekapte stenen voor de gewelven en de vensterbogen. Er waren stellingen nodig die moesten getimmerd worden. Aangezien de abdij ten Duinen in Koksijde over haar hoogtepunt heen was toen, hadden ze blijkbaar overschot aan materialen en ambachtsslui die ze te gelde konden maken bij de bouw van de toren te Nieuwpoort.

*"...goede reken(ing) van brycsteens die hy ghenomen heeft te hauwen omme de drie vensters ende de boyte van de torre gaende naerde kercke allavenant van de berders ende ghelycke de blaauwe steens ghehauwen zyn."* f 85

*"Pieter de hoyere voor alle tyzewerck dit jaar 1542 ghelevert thebbene als van naghels ende anders omme de stellinghen van de torre te maecken ende ooc van zekere yzers verscerpt ende verstaelt thebbene ter oorbore [ten dienste] vande torre"* f 84



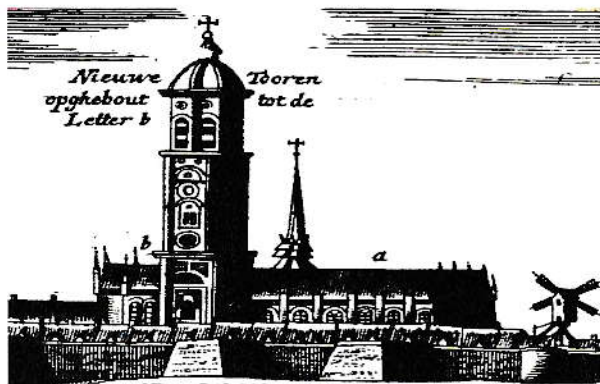
*“Den V-en in octobre 1542 Jan bestelt steenhauwen van myn heere den abt vande cloostre vande Dune voor zyn salaris ende moyte van de blaeuwe steens die ande torre ghevrocht zyn ghemeten ende ghevisiteert thebbene” f 63*

*“..dachueren ghedaen by meestre Jan vande broucke ende syn knechten te coxyde ende elders omme steens te zoucken ende hauwen den XXII-en in decembre” f 76*

En toch is de toren toen niet afgewerkt en stopte de bouw op een derde van de voorziene hoogte. Tussen 1578 en 1584 zou men zelfs die toren afbreken tot tegen de grondvesten ! In 1631 begon men aan de heropbouw. In 1637 liet Sanderus het panorama van Nieuwpoort tekenen door een van zijn vaste tekenaars Vedast de Plouich ... met een letter b, tot waar de heropgerichte toren toen reikte. De rest kwam er nooit. Nog eens een eeuw later (1735) zette men een kleine achthoekige campanile er bovenop, zoals dat nog te zien was vóór de verwoesting in de oorlog 1914-1918.

Met dank aan Honoré Boydens voor de transcripties uit de kerkrekeningen.

Red. G. Demerre



ets van R. Blockhuyse 1640

## **Archief**

**S.A.N. nr. 2906**

### **Regystre van de ghepensioneerde der stad Nieuwpoort beghinnende den 1 january 1744**

Dhr. & Mre Winnocq Diers \*, stadsdocteur, staet ten pensioene van lb 216 by jaere et expedie tot den 3 april 1747, 3 juli 1747, 3 october 1747, 3 january 1748, 3 april 1748.

Sr. Layreyns de Conynck, stadschirurgyn, staet ten pensioene van lb 3-0-0 gr sjaers tot ultima january 1747. [ een chirurgyn was toen ondermeer ook kap-

per ... ]

Sr. Frans Gregorius Descamps, mre in stadts groote schole staet ten pensioene van lb 150-0-0 tot ultima january 1744, april, july, october 44, january 45, april, july, october, january 46, april, july, october en zelfde maanden voor 1747 en 1748.

Den selven over logement 's jaers de somme va 60-0-0 tot ultima january, april, july, october 1744, 1745, 46, 47, 48.

P(iete)r Verband & vidua Joos Mycke, oppassers & waeckers van beede de vierthoorens, staen ten pensioene elck ter somme van 36-6-0 s jaers tot ultima october 1743,44, 45, 46, 47.

Op den 20 february 1749 Jacobus Adam aenveert tot de bedieninghe van den vierboete, voor syne grootmoeder & met de last van haer te onderhouden op d'ordinaire gage, in te gaen op 1 meert 1749 & by provisie op de grooter torre te wonen tot de vierboete zal syn gerepereert tot de leste ougst 1749 tot dese leste february 1750.

15 maert 1751: een half jaar gage aan Steven Verbandt & Jacob Adam als oppasers & waeckers van de beide viertorren.

### **De vier lootsen**

Pieter Vroome, Pauwels Vroome, Jan de Lycke & Baudeweyn Ardaen staen ten pensioene elck van 50-0-0 sjaers, tot ultima april, october 1744, 45, 46, 47, april 1748; voor Vroome tot lesten october 1748, lesten february 1749.

Jan de Lycke heeft sigh selven van het loonschap ghedemitteerd. Gereduceert 23 july 1746 op dhelft synde 25-0-0 by jaere vanaf 1 ougst 1746.

Joannes Laureyns als loots in de platse van Jan de Lycke van 1 july 1748.

Joannes Laureyns, loods, is overleden 17 april 1751, en vervangen door Pieter Vroome, vanaf 30 april 1752 is de loodsengage niet meer ten laste van de stad maar van Sr. Pieter de Roo.

Bij de loodsden is Jacob Vynck op 4 january 1753 aanvaard ipv Pieter Vroome.

### **Vroedvrouwen**

Corneillie Verlaere gheswooren vroedvrouwe deser stede ... pensioen 84-0-0 sjaers tot ultima january, april, july, october, 1744, 45, 46, july 47. Is overleden 23 meye 1748.

17 july 1749 21-0-0- verleent a Pastoor Daunay ghemachtigd over de soone erfgenaeme & uytredinghe van de erfvenis van Corneillie Verlaere, synde sekere van de Castele, verschenen 23 meye 1748, haeren sterfdagh.

Dhuysvr. van Norbert Maertens geswooren vroed-



vrouw deser stede, ... pensioen 84-0-0- sjaers tot ultima january, april, july, october 1744, july 1745. Dhuysvr. van Joseph Meganck, gezworen vroedvrouw deser stede, is aenveirt 5 maart 1746, ... pensioen 84-0-0 sjaers 1746 ... 1751. Jeanna wwe van Joseph Meganck is aanvaard als vroedvrouw, voor 84-0-0 sjaers 1751-60.

### Poorteluyckers \*\*

Pieter Allaert ...30-0-0 sjaers, gheaugmenteert met 2 gr jder, by jaere ingegaen 1 meye 1744: 1744 tot 1760.

Carel Willekey 30-0-0, gheaugmenteert ...1744 tot 1750.

Jacobus van Hove id 1744 tot 1754.

### Stadsboden

P(iete)r Jacobus vanden casteele, camerbode deser stede ... 60-0-0 s jaers, 1744-50

François De Bart, camerbode, omver 't luydende stadsclocke, 30-0-0 1744-1753

Deselve als maender vanden broode & om te distribueeren aan die van de eedt van den broode 36-0-0 1744-1753

Carel de Vallejo, stadsbode, 60-0-0 sjaers 1744 (doorstreept), tot admissie van Onghereet (zie hieronder)

Pieter Allaert de jonge is betaelt tot lsten april, october 1756-60

Franc. Debart , stadsbode 60-0-0 sjaers 1742-1747 Augustyn Onghereet, geadmitteerd 10 septembre 1744, 60-0-0 tot 1749.

### Musicanten in OLV prochiekercke

Pauwels Carrelier, organist, 72-0-0 sjaers 1744-45, geaugmenteert met 7 gulden, samen 73-3-4 sjaers tot 1750.

Joannes Geert, violonist, 200-0-0 sjaers, deselve als carrellioneur ot 72-0-0 1744-46

Cornelis Begrem, bassenspeelder & violonis 180-0-0 1744-56

Jeannes Caroen, musicien, 180-0-0 1744-52

Joannes Denye , musicien 72-0-0 1744-47.

Frans Denye, musicien & violonist 40-0-0 1744-60

Hieronimus de Nouser, superius, 48-0-0 1744-47 (is gestorven 1747)

Guill(aum)e Masselis heeft 24 january 1752 eed afgelegd als coster.

De 4 coraelen pensioen 1 patacon courant sjaers (samen 9-12-0) 1743-52

Joannes De Quick , princelicken officier, pensioen 15

50-0-0, ult. april 1745.

Martinus de Keere pensioen 180-0-0 sjaers 1744 (21 maart 1750 overleden. In zijn plaats 11 april 1750 aanvaard Judocus Ceys pens. 20-0-0 groot Vlaams 1751.

Joannes Mortier, princelicken officier 1754-55, afgedankt 29 november 1755, en vervangen door Anselmus Degraeve.

Carel Dankeny princelicken officier deser stede, ... pensioen van 50-0-0

Het clooster van de Religieuse Penintenten in Diksmuide verzorgen de krankzinnigen Jacoba Caroen en Pieternelle Wyllie, elk voor 18-0-0 groten sjaers. 10 novembre 1749, Pieter Hellynck, doet eed als stadschirurgyn.

16 septembre 1751 20-0-0 aan Jacques Douchelet als geestelijke vader\*\*\* van de Paters recollecten over 1 jaar toeleg voor het prediken van de maandelijkse statie door deze paters in de OLV kerk elke 1e zondag van de maand.

transcriptie H. Boydens

1 lb (pond) groot Vlaams was in 1744 = 6 gulden en nu zou dat 66 euro zijn geweest.

Dat was het 12-voud van 1 lb parisise.

1 lb groot was onderverdeeld in 20 schellingen, en elke schelling in 12 groten.

lb 13-10-6 was dus 3246 groten

\* Poorter geworden op 27-08-1742, licentiaat in de medecijnen, verliet Nieuwpoort voor Poperinge.

\*\* Luycken = dicht doen [ oogluikend > een oog dichtknijpen ]

\*\*\* Geen échte geestelijke, maar weldoener van kloostergemeenschap.

## Krant

### Sprokkels uit de Gemeenteraad 22 oktober 1909

In het maandelijkse informatieblad 'Nieuwpoort Uw Stad' brengt de redactie de lezer onder de noemer 'Flitsen uit de gemeenteraad' met de regelmaat van de klok interessante weetjes over het bestuur van onze stad. In beknopte taal worden we op de hoogte gebracht van komende infrastructuur-, omgevings-, studie- en rioleringswerken. Dadingsovereenkomsten, eindafrekeningen, verrekeningen en retributies allerhande verruimen onze blik op het takenpakket van een bestuursploeg, een gemeenteraad en de verschillende stadsdiensten.

Ook in het verleden werd de Nieuwpoortse bevolking op de hoogte gebracht van het reilen en zeilen van de bestuurlijke organen van de stad. Voor de Eerste Wereldoorlog brachten de lokale kranten,



een liberaal en een katholiek persorgaan, veelal ideologisch gekleurde berichtgeving vanuit de gemeenteraad.

In de gemeenteraad van 22 oktober 1909, in zitting om 17 u 30, werden na het bespreken van 'Brief Kerkfabriek nopens pastorij', 'Brief nopens verblijf Bestuurster der Staats Middelbare School buiten stad', 'Hoogeschooluitbreiding, vraag van toelaag', 'Tuibootdienst. Rekwest' en 'Godshuizen. Verdrag met den heer Florizoone nopens het uitbakken van land, uitgebreid aandacht besteed aan enkele variapunten, de gebruikelijke 'Mededeelingen en vragen'. Hier volgt alvast het verslag van één van deze variapunten:

*'De heer Burgemeester zegt dat er reeds dikwijls opmerkingen zijn gedaan geweest nopens het bleken langs alle kanten van het waschgoed en dat het schepencollege voorstelt maatregelen te nemen om zulks te keer te gaan.*

*Het college stelt dus voor aan de kosteloze beschikking van het publiek twee bleekplaatsen te stellen: in het koerseplein en nabij het oud poermagazijn. Het lid heer Emile Vandenabeele vraagt of er ook zal mogen gebleekt worden op het gras groeiende op den zuidkant van den hoop macadam liggende op de kaai. M. Dumon vraagt aan wien behoort dat toe? En M. Rybens zegt dat hij het niet weet, doch dat Pier Uyttenhove er nogmaals twee of trij karretjes heeft weggegehaald gister of eergisteren. De leden HH. Cool en De Jaegher doen opmerken dat het vooral in het zomerseizoen is dat opmerkingen gedaan worden van een anderen kant dat het noodig is dat de huis en andere linnen verlicht worden in het belang der openbare gezondheid, en dat bij de korte winterdagen het moeilijk is zoo ver den bleek te moeten dragen. De heer schepen Pattyn vermeent den bleek toe te laten een dag per week. Eindelijk op voorstel van M. Cool beslist den raad 1e dat de stad kosteloos twee bleekperken ter beschikking stelt van het publiek en 2e dat van 1 Mei tot 1 October volstrekt op geene andere plaatsen zal mogen gebleekt worden.'*

Het bleken is reeds lang uit onze herinnering verbannen. Toch mooi dat onze bestuurders meer dan honderd jaar terug aandacht hadden voor de 'openbare gezondheid' van de Nieuwpoortse bevolking.

L.Filliaert

## **Bibliografie**

Aan de hand van een oorlogsdagboek van Emiel Vandenabeele (1857-1948), werkte zijn achterkleinzoon Peter Vandenabeele heel uitvoerig aan een reportage over de burgerbevolking tijdens en

na WO 1. Terwijl men met dat boek de aftakeling tijdens de eerste oorlogsdagen kan volgen, maken wij kennis met de uitgebreide Nieuwpoortse familie en hun ruime kennissenkring.

E. Vandenabeele was werkgever-scheepsbouwer en gemeenteraadslid.



Zijn gezin verbleef tijdens de oorlog in Engeland, maar onmiddellijk na de verwoesting van zijn stad kwam hij als een der eersten terug om zijn bedrijf terug op te starten. Hij was mede het slachtoffer van de besluiteloosheid van de hogere overheid voor de uitbouw van de Nieuwpoortse haven.

Auteur Peter Vandenabeele levert ons met grote nauwkeurigheid de inventaris van de burgerlijke Nieuwpoortse oorlogsslachtoffers, na grondig archiefonderzoek.

'Frontstad in de Grote Oorlog', uitg. De Krijger, Erpe-Mere, 2015.

## **Repliek**

F. Beun wijst er ons op dat burgemeester Van Baeckel in 1869 werd benoemd (p. 2).

Lezer Joseph Dumon merkt op dat de lierenproductie bij Brusselle aanvankelijk de naam "Neptunus" droeg (p. 6-7).

Voor de herberg "In de Pelikaan" mochten wij er aan toevoegen dat die naam voorkwam op het Marktplein tot de oorlog 14-18 en nadien in de O.L.Vrouwstraat (p. 10).

Wij willen niet nalaten om te melden dat de inhoud en de illustraties bij het artikel van F. Beun over "Twee Nieuwpoortse kinderen in Zwitserland gedurende de Eerste Wereldoorlog" (p.13-16) te danken is aan Willy Deltombe.

Colofon

Redactieadres:

Vrienden van het Patrimonium

p/a Kaai 50 – 02/04 – 8620 Nieuwpoort

Verantwoordelijke uitgever G. Demerre

Canadalaan 61 - 8620 Nieuwpoort

**Signaleer adreswijzigingen AUB!**

